

Bütünleşik e-Kurum Sistemleri ve Kurumsal Yapılanmalara Yansıması: Ankara Üniversitesi e-BEYAS Uygulaması ve Kurumsal Yapılanma

Fahrettin ÖZDEMİRCİ

Prof. Dr., Ankara Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü; Ankara Üniversitesi Belge Yönetimi ve Arşiv Sistemi (BEYAS) Koordinatörü, ozdemirci@ankara.edu.tr

Öz

Kurumların bellekleriyle geleceğe taşınması e-Kurum sistemlerinin/ platformlarının denetimli otomasyonunu kaçınılmaz kılmaktadır. e-Uygulamalar; idari belgeler, görsel belgeler, personel dosyaları, hasta dosyaları, kişisel veriler, kurumsal veriler vb. birbirleriyle ilişkili sistemleri ve bu sistemlerinin entegrasyonunu zorunlu kılar. Kurumsal yapılanmalarda, yönetim uygulamalarında da yeni yaklaşımları beraberinde getirmektedir. e-Belge Yönetimi ile başlayan çalışmalar e-kurum yönetim platformuna doğru gitmektedir. Alanda çalışan firmaların ürünlerini bu yönde hızla geliştirmesi gerekmektedir. Kurumsal belleklerin bir bütün olarak geleceğe taşınması için hangi belgelerin kurumsal belleği oluşturduğu belirlenerek elektronik ortama taşınması, arşivlenmesi, güvenli, yetkili ve etkili erişimi sağlayacak sistemlerin kurulması öncelik taşımaktadır.

Anahtar sözcükler: e-Kurum Sistemleri; e-Arşiv; e-Belge Yönetimi; e-BEYAS, Kurumsal Yapılanma

Giriş

e-Devlet uygulamalarının temelini e-kurum, e-kurum yapısının temelini ise elektronik bilgi ve belge sistemleri oluşturmaktadır. e-Devletin omurgasını e-bilgi ve belgeler oluştururken veri ve bilgilerin paylaşımı için devleti oluşturan kurumların da e-yapılanmayı tamamlamalarını gerektirmektedir. Kurumların bellekleriyle geleceğe taşınması e-Kurum sistemlerinin/ platformlarının denetimli otomasyonunu kaçınılmaz kılmaktadır.

e-Uygulamalar; idari belgeler, görsel belgeler, personel dosyaları, hasta dosyaları, kişisel veriler, kurumsal veriler vb. birbirleriyle ilişkili sistemleri ve bu sistemlerinin entegrasyonunu zorunlu kılar. Kurumsal yapılanmalarda, yönetim uygulamalarında da yeni yaklaşımları beraberinde getirmektedir.

Bilginin parçalanıp bölünmesinin, birbirinden habersiz bilgi üretme ve saklamanın kişileri, kurumları, toplumları ve neticede devletleri zafiyete uğratacağı göz ardı edilmemelidir. e-Belge Yönetimi ile başlayan çalışmalar e-kurum yönetim platformuna doğru gitmektedir. Alanda çalışan firmaların ürünlerini bu yönde hızla geliştirmesi gerekmektedir. Kurumsal belleklerin bir bütün olarak geleceğe taşınması için

hangi belgelerin kurumsal belleği oluşturduğu belirlenerek elektronik ortama taşınması, arşivlenmesi, güvenli, yetkili ve etkili erişimi sağlayacak sistemlerin kurulması öncelik taşımaktadır.

Kişisel verilerin yönetimi ve kullanımı tartışmalara neden olurken, “kurumsal veri nedir?” “Ne kadar paylaşılmalı?”, “Nasıl paylaşılmalı?” gibi konular üzerinde yeterince durulmamaktadır. Ankara Üniversitesi bağlamında belirtilen hususlara dikkat çekmek, bilgi ve deneyim paylaşımında bulunmak yararlı olacaktır.

e-Kurum Sistemleri

e-Kurum sistemlerine doğru uygulamaların hız kazandığı günümüzde EBYS’ler e-kurum sistemlerinin lokomotif görevini üstlendiğine dikkat çekmek gerekmektedir. Bu çerçevede geçmişten geleceğe kurumsal bellekleri oluşturan birikimlerin göz ardı edilmemesi ise özellikle dikkate alınmalıdır. Bu bağlamda “Neler dijitalleştirilmeli?”, “İzlenecek yöntem ne olmalı?”, “Nasıl yönetilmeli?”, “Teknik altyapı nasıl olmalı?”, “Mobil uygulamalar bu sistemlerin olmazsa olmazı mıdır?” gibi sorulara hızla cevap bulunmalıdır. Elbette cevaplanması gereken sorular artırılabilir.

Sürdürülebilirlik ve süreklilik, Kurumsal çözümler üretme e-kurum platformlarının temelini oluşturmaktadır. Bu bağlamda e- uygulamalar değişim ve dönüşümü gerektirirken, değişim ve dönüşümü yönetmek ise kurumların öncelikleri arasında yer almalıdır. Değişim ve dönüşüm iyi yönetilemez ise kurumlar belleklerini kaybetmek ile karşı karşıya kalacaktır. Örneklendirmek gerekirse; Ankara Üniversitesi’nde son üç yılda işe başlayan personel yazışmalarını e-BEYAS uygulaması ile e-ortamda yapıyor yani e-belge ile işlem yapıyor, klasik belgeleri çok az biliyor. Üniversitede e-belge kullanım süresi artıkça yeni personel klasik belgeyi hiç görmeyecek. Kurumun geçmişini barındıran kağıt vb. ortamdaki belgeler yok olmaya başlayacak, o halde geçmişle bütünleşen e-kurum sistemleri hedefimiz olmalıdır.

Kurumlar EBYS uygulamalarına hızla geçmekte, ancak bir yanı eksik kalmaktadır. EBYS Uygulamalarına geçen kurumların, acilen geriye dönük milli belleğin bir parçasını oluşturan kurumsal belleklerini oluşturan arşiv belge ve materyallerini hızla e-ortama taşımak, ancak arşiv disiplininin öngördüğü yöntem ve tekniklere uygun olarak gerçekleştirmek zorundadır. Aksi takdirde geçmiş belleğimizi kaybetmekle karşı karşıya kalacağız. Böyle bir kayıp yönetim etkinliklerinde ve toplumsal yapılarda telafisi mümkün olmayan hasarlara yol açacaktır.

Elektronik ortamlarda ürettiğimiz düşüncelerin, fikirlerin, eylemlerin ürünleri olan elektronik ortamda kayıtlı bilgi/belgelerin yeniçağın gerçekliklerine uygun yönetilmesi gereklidir.

Ankara Üniversitesi e-BEYAS Uygulaması ve Kurumsal Yapılanma

Cumhuriyet’e tanıklık eden üniversite, arşivlerinde barındırdığı belgelerle Cumhuriyet’in tarihine ışık tutacak belleğe sahiptir.

Kurulları, Koordinatörlükleri, İdari birimleri, 2 büyük hastanesi, 17 fakültesi, 13 enstitüsü, 1 konservatuvar, 12 yüksekokulu, 40 uygulama-araştırma merkezine sahip, tarihi geçmişi ve deneyimleri ile büyük bir üniversite olan Ankara Üniversitesi; 114 ana + 1634 idari ve akademik birimi, 9.900 personeli, 64.000 öğrenci ile yıllık 1.000.000'dan fazla resmi yazışmasını elektronik ortamda üretmekte ve yönetmektedir. Farklı alanlarda çok sayıda başarılı projelere imza atmış olan Ankara Üniversitesi proje deneyimleriyle öne çıkmaktadır. Bu bağlamda Ankara Üniversitesi e-BEYAS Projesi ve bu projenin hayata geçirilmesi ile gereksinim duyulan teknik altyapı projeleri, bir kurumda EBYS uygulamasına geçilmesinin gerektirdiği boyutları ve atılması gereken adımları göstermesi açısından da ayrı bir öneme sahiptir.

Ankara Üniversitesi BEYAS (Belge Yönetimi ve Arşiv Sistemi) Koordinatörlüğü

BEYAS Koordinatörlüğü, kuruluş amacı çerçevesinde üniversitenin 3 (üç) temel fonksiyonuna yönelik çalışmaları yürütmekte ve alanıyla ilgili projeler üretmekte ve uygulamaktadır:

1. Belge Yönetimi ve Arşiv Çalışmaları
2. e-Belge Yönetimi Çalışmaları
3. e-Arşiv Yönetimi Çalışmaları
4. Çalışma alanları ile ilgili proje üretme ve uygulama

TÜBİTAK Destekli ve Üniversite Destekli Projelerimiz;

- *BEYAS Projesi 2007-2009: Üniversiteler İçin Belge Yönetimi ve Arşiv Sistemi Geliştirme Projesi (BEYAS). (TÜBİTAK-SOBAG Proje No:107K195). BEYAS Projesi. Proje tamamlanmıştır**
- *e-BEYAS Projesi 2011-2012: Üniversitelerde Elektronik Belge Yönetimi ve Arşivleme Sistemine Geçiş Süreci Modellemesi. (e-BEYAS-M) Projesi (TÜBİTAK-SOBAG-Proje No:110K592). Proje tamamlanmıştır**.*
- *BEYAS Binası Projesi 2012-2013: Ankara Üniversitesi BEYAS Koordinatörlüğü / Kurum Belge Merkezi ve Arşivi Hizmet Binası Projesi. Proje tamamlanmıştır. Bina 2013 tarihinde kullanılmaya başlanmış ve 20 Mart 2014 tarihinde resmi törenle hizmete girmiştir. TS 13212 Arşiv Mekânlarının Düzenlenmesi Standardına uygun bağımsız ve güvenli binadır***.*

* Özdemirci, F., M. Torunlar ve S. Saraç. (2009). *Üniversiteler için belge yönetimi ve arşiv sistemi-işlemleri (BEYAS) el kitabı*. Ankara.

** Özdemirci, F., Bayram, Ö. G., Torunlar, M., Saraç, S. ve Yalçınkaya, B. (2013). *Elektronik belge yönetimi ve arşivleme sistemi: Geçiş süreci ve uygulama yönetimi*. Ankara.

*** *e-BEYAS 2014 Elektronik Belge Yönetimi ve Arşiv Uygulamaları Sempozyumu ve Ankara Üniversitesi BEYAS Koordinatörlüğü/ Kurum Belge Merkezi ve Arşivi Hizmet Binasının Açılışı, 20-21 Mart 2014, Ankara. Editörler: F. Özdemirci, Z. Şen Akdoğan, N. Kızıltepe. Ankara: Ankara Üniversitesi, 2014.*

Resim 1. BEYAS Binası'ndan Görüntüler

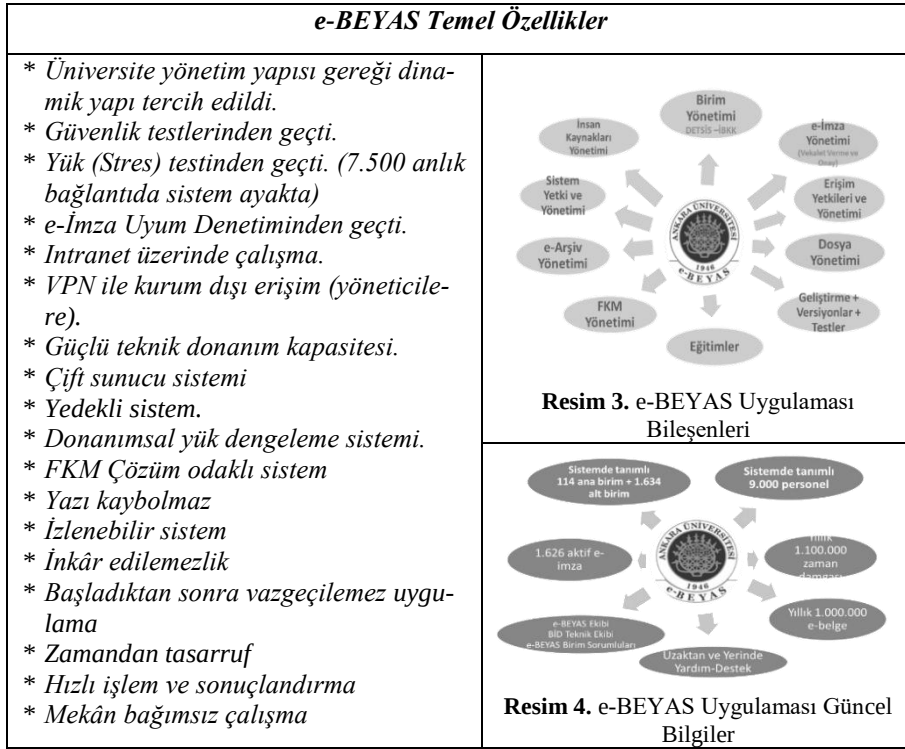
e-BEYAS Uygulaması 2013- sürekli

Ankara Üniversitesi e-BEYAS Uygulama Projesi çalışmaları Aralık 2011 tarihinde başlatılmış ve sistem 16 Eylül 2013 tarihinde üniversitenin tüm birimlerinde canlı uygulamaya geçilmiştir. ****

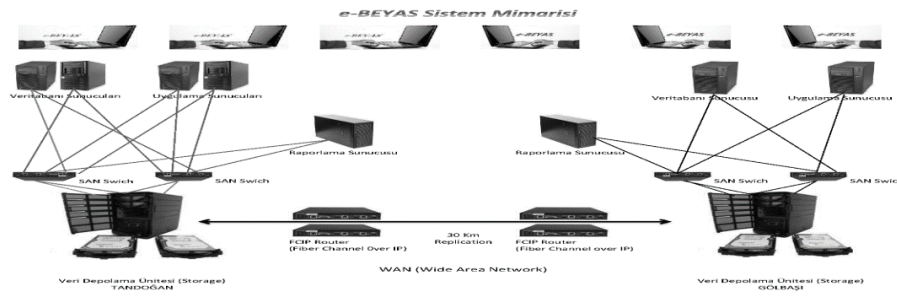
Resim 2. 16 Eylül 2013 Tüm Birimlerimizde Uygulamaya Geçiş

**** e-BEYAS Uygulaması. (2013). <http://beyas.ankara.edu.tr>.

e-BEYAS Teknik Altyapı Projesi 2012-2013

Ankara Üniversitesi Elektronik Belge Yönetimi ve Arşivleme Sistemi (e-BEYAS) Uygulaması Teknik Altyapı Projesi (Ankara Üniversitesi BAP- Bilimsel Araştırma Projeleri). Proje tamamlanmıştır*.

Resim 5. e-BEYAS Sistem Mimarisi

* Ankara Üniversitesi Elektronik Belge Yönetimi ve Arşivleme Sistemi (e-BEYAS) Uygulaması Teknik Altyapı Projesi-BAP Proje No: 12Y5358002-Nisan 2012- Nisan 2014. Proje Yöneticisi: Prof. Dr. Fahrettin Özdemirci- Araştırmacılar: Prof. Dr. Özlem Bayram, Barış Okumuş M. Ali Öksüz, Uzm. M. Altay Ünal, Uzm. Zeynep Şen, Gonca SÖZEN.

FKM Projesi 2013- 2016

Ankara Üniversitesi Felaketten Kurtarma Merkezi (FKM) Modellemesi Teknik Altyapı Projesi. (Ankara Üniversitesi BAP- Bilimsel Araştırma Projeleri). Proje devam etmektedir**.

Elektronik ortamda yürütülen/yönetilen iş ve işlemlerin, bilgi güvenliği standartlarına ve normlarına uygun olarak yönetilmesini sağlamak için Ankara Üniversitesi Felaket Kurtarma Merkezi (FKM) 16 Ekim 2014 tarihinde devreye alınmıştır.

Felaket durumunda 1 saat içinde üniversitenin görünürlüğünü sağlayacak web sitesi ve acil uygulamalar, 4 saat içerisinde diğer uygulamalar devreye alınabilmektedir.

- FKM Acil Müdahale ekibi
- FKM de 7/24 saat izlenebilir bir sistem
- FKM müdahale süresi 15-20 dakika
- FKM sistemi ile optimum seviyede yedekleme
- Üniversitemiz veri yedekleri Gölbaşı'nda (Maksimum 1 saat)
- Güvenli veri işleme ve depolama (Kurum Veri Merkezine...)
- Sürekli erişim
- İş verimliliğinde artış
- Zamandan, insan gücünden ve kırtasiye maliyetlerinden tasarruf

Resim 6. Felaketten Kurtarma Merkezi

e-Arşiv Projesi 2015-

İdari arşiv, görsel arşiv, bilim arşivi çalışmaları başlatılmış ve dijitalleştirme ön hazırlıkları yapılmaktadır. Proje süreklilik arz etmektedir. Ankara Üniversitesi kurumsal belleğinin erişilebilir duruma getirilmesi hedeflenmektedir.

Resim 7. BEYAS Çalışmalarından Görüntüler

** Ankara Üniversitesi Felaket Kurtarma Merkezi (FKM) Modellemesi Teknik Altyapı Projesi -BAP Proje No: 13A5358001-Aralık 2013- Aralık 2016. Proje Yöneticisi: Prof. Dr. Fahrettin Özdemirci-Araştırmacılar: Prof. Dr. Özlem Bayram, Barış Okumuş M. Ali Öksüz, Muhittin Altunkaya, Hakan Tolga Subaşı, Abdullah Genç, Uzm. M. Altay Ünal, Uzm. Zeynep Şen, Emre Akbaş.

e-Arşiv ve Kurum Veri Merkezi Projesi, 2015-

Kurum arşivlerinin kurum veri merkezine dönüşüm projesidir. E-Kurumun hem teknik altyapısının hem de veri tabanı yapısının oluşturulması hedeflenmektedir.

Ankara Üniversitesi Büyük Bilgi İşlem Statüsünde

Ankara Üniversitesi'nin Büyük Bilgi İşlem Statüsüne geçirilmesi ile birlikte;

- Nitelikli bilgi işlem elemanı istihdamı,
- Dışarıdan alınan teknik destek yerine kendi elemanlarımızla teknik destek,
- Data Hatlarının kullanımı ve kapasite artırımı,
- Güvenlik,
- Sürdürülebilirlik ve süreklilik,
- Kurumsal çözümler üretme, vb. konularında kapasite ve yetkinliğini artırmış ve artırmaya devam etmektedir.

e-Kurum Sistemleri ve e-Üniversite

- Sistemlerin entegrasyonu
- Kurum Veri Merkezi
- Kurumsal Çözümler
- Güvenlik
- Yetkili ve Yetkin Erişim
- Süreklilik-Sürdürülebilirlik

e-Üniversite Sistemi (e-Kurum Platformu)	
Bilgi Sistemleri	Birimler
• EBYS • Personel Sistemi (İnsan Kaynakları) • Öğrenci Sistemi • Hastane Sistemi • BAP Sistemi • e-Posta Sistemi • Mali Sistemler, vb.	• Belge Yönetimi ve Arşiv Birimi (Uygulama Yönetimi-Arka plan yönetimi) • Bilgi İşlem Birimi (Teknik altyapı yönetimi- güvenlik) • Kurumun tüm birimleri ile birlikte çalışma

e-Üniversite Sistemi (e-Kurum Platformu)	
• e- Uygulamalar değişim ve dönüşümü gerektiriyor • e-Devletin omurgası e-belge • Verilerin paylaşımı için e-Kurum olması gerekiyor • Denetimli otomasyon • e-Kurum → e-Devlet • Kurumların geleceğe taşınması • Uygulamaya dayalı bilgi birikimi ve deneyim • Alan çalışmasına dayalı uygulama geliştirme ortamı • Modelleme yaparak çalışma • Uygulamaları test etme imkânı • Güçlü teknik altyapı	e-Yönetim Bilgi Sistemi ve e-Kurum Platformu kurulması

Üniversitede e-Kurum Sistemi Yönetimi (Örnek e-BEYAS)

Resim 9. e-BEYAS Yönetim Yapısı

- Kurum e-BEYAS Yetkilileri (Rektör ve Rektör Yardımcısı)
- e-BEYAS PERSONEL
 - Kurum e-BEYAS Uygulama Sorumluları
 - Kurum e-BEYAS Teknik/Bilişim Sorumluları
- BİRİM SORUMLULARI
 - Birim e-BEYAS Yetkilileri (114 birim yöneticisi)
 - Birim e-BEYAS Sorumluları (230 personel)
- SORUMLU BİRİMLER
 - e-BEYAS Uygulama Sorumlu Birimi (BEYAS Koordinatörlüğü)
 - e-BEYAS Teknik/Bilişim Sorumlu Birimi (Bilgi İşlem Daire Başkanlığı)

Rastgele görevlendirme değil, alanın uzmanlarından oluşan bir ekip gereklidir. Ayrıca EBYS uygulaması üst yönetim görev ve sorumlulukları arasında tanımlanması öncelikler arasında yer almaktadır.

Kurumlarda e-belge kullanım süresi artıkça yeni personel klasik belgeyi hiç görmeyecek. Kurumun geçmişini barındıran kâğıt vb. ortamdaki belgeler yok olmaya başlayacak, o halde geçmişle bütünleşen e-kurum sistemleri hedefimiz olmalıdır. Elektronik ortamlarda ürettiğimiz düşüncelerin, fikirlerin, eylemlerin ürünleri olan elektronik ortamda kayıtlı bilgi/belgelerin yeniçağın gerçekliklerine uygun yönetilmesi gereklidir.